

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ ก่อนการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน 2535 ได้มีพรรคการเมืองอย่างน้อย พรรคเสนอนโยบายที่จะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด โดยจะดำเนินการในจังหวัดที่มีความเจริญตามภูมิภาคต่าง ๆ ก่อน เช่น จังหวัดเชียงใหม่ในภาคเหนือ จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสงขลา ภูเก็ตในภาคใต้ เพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็มีข่าวจากกระทรวงมหาดไทยว่า จะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อปรับปรุง 'องค์การบริหารส่วนจังหวัด' ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่งที่มีอยู่ในทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

การที่พรรคการเมืองมีนโยบายที่จะให้เลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด หรือกระทรวงมหาดไทยดำริที่จะให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ดีล้วนแต่เป็นการเคลื่อนไหว ไปในทางที่จะส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีความเจริญก้าวหน้า ส่วนแนวคิดของใครจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมากกว่ากันนั้นเห็นจะต้องวิเคราะห์กันต่อไป

การเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดก็ดี หรือให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ดี แท้ที่จริงแล้วก็คือแนวความคิดเห็นที่ให้มีการกระจายอำนาจเพื่อขยายฐานประชาธิปไตยไปสู่ปวงชนนั่นเอง ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1. ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองจนบางคนเข้าใจว่าในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีการเลือกตั้งผู้บริหาร แม้แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ต้องมาจากการเลือกตั้ง

2. ประชาชนเพิ่มขึ้นความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วจนราชการรองรับไม่ทันก่อให้เกิดปัญหามากมาย เช่น คนว่างงานการจัดที่ดินทำกิน ความไม่เป็นธรรมในสังคม ฯลฯ

ดังนั้น จึงทำให้บางคนมองว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการแต่งตั้ง ไม่ทราบถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงเท่ากับผู้ที่มาจากการเลือกตั้งจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนได้ อีกทั้งข้าราชการยังทำตัวอยู่สูงกว่าประชาชน เป็นเจ้าขุนมูลนาย (Aristocrat) เช่น

เข้าพบยาก มีพิธีการต่าง ๆ ไม่เหมือนกับพบผู้แทนของประชาชนที่ทำได้เป็นกันเองไม่ถือเนื้อถือตัว และไม่มีพิธีรีตองอะไร

อย่างไรก็ตามแนวความคิดเห็นของกระทรวงมหาดไทยที่คิดจะเสนอให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดดังกล่าว ได้มีนักการเมืองหลายคนออกมาโต้แย้งว่าเป็นเล่ห์เหลี่ยมอย่างหนึ่งของกระทรวงมหาดไทยที่กลัวการสูญเสียอำนาจ เนื่องจากมีพรรคการเมืองหลายพรรคมินนโยบายที่จะเสนอให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง ในจังหวัดใหญ่ๆ บางจังหวัด ซึ่งมีความพร้อมทางด้านรายได้ที่ไม่ต้องพึ่งพารัฐบาล ซึ่งถ้าหากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง กระทรวงมหาดไทยก็จะสูญเสียอำนาจในจังหวัดนั้นไป ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงมหาดไทยจะเสนอออกมานั้น อาจจะไม่ให้อำนาจแก่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างแท้จริง ดังกรณีที่เกิดขึ้นกับเทศบาล ซึ่งตั้งมาแล้วถึง 60 ปี แต่ปรากฏว่าเทศบาลไม่สามารถบริหารงานอะไรได้เลย กลายเป็นหน่วยงานที่ถูกกระทรวงมหาดไทยควบคุมเอาไว้ไม่ให้เติบโต เพราะไม่ได้มีอำนาจอย่างแท้จริง และไม่มียบประมาณที่จะดำเนินการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยอาจจะมีเจตนาแอบแฝงทำนองเดียวกันนี้กับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ได้

อย่างไรก็ตามไม่ว่าเจตนาอันใดที่แท้จริงของแต่ละฝ่ายที่เสนอให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดและให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นอย่างไร แต่ผู้เขียนก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกับหลายฝ่ายที่มีความคิดเห็นให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยเห็นว่าควรเสริมสร้างประสิทธิภาพของการปกครองท้องถิ่นทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ซึ่งมีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2537) ซึ่งเปรียบเสมือนรากแก้วและฐานของประชาธิปไตย ในขณะที่เดียวกันก็ควรมีการแก้ไขปัญหขององค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยการเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามที่หลายฝ่ายมีแนวความคิดที่ตรงกัน

อันที่จริงแล้วประเด็นการเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นประเด็นที่มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517-2518 แล้ว ในสมัยที่กระแสแนวความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกำลังเชียวกราก และได้มีความพยายามที่จะพัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยเป้าหมายหนึ่งของนักการเมืองในขณะนั้นก็คือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทยที่มีมาตั้งแต่ปี 2498 แต่ก็ยังมีรูปแบบการบริหารที่ไม่เป็นประชาธิปไตยกล่าวคือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารจังหวัดซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งและมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัด ซึ่งเท่ากับว่าผู้ว่าราชการจังหวัดสวมหมวก 2 ใบในเวลาเดียวกัน คือใบแรกเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหาร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนภูมิภาคในจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

ใบที่สองคือ เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 และไม่เพียงผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น ที่สวมหมวก 2 ใบ แต่ยังรวมถึงข้าราชการส่วนภูมิภาคอีกหลายตำแหน่งเช่น ปลัดจังหวัดในฐานะ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนายอำเภอในฐานะหัวหน้าส่วนอำเภอ

ประเด็นที่น่าไปสู่ข้อเรียกร้องของนักการเมืองให้มีการเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ก็คือ ในเมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งจึงต้องให้ข้าราชการประจำมาดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารเหตุผลของกระทรวงมหาดไทยที่เคยชี้แจงต่อคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาปรับปรุงกฎหมายระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัดของสภาผู้แทนราษฎร คือ การประหยัดงบประมาณและแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่ชำนาญงาน

นอกจากนี้พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่เป็นเขตชนบท ประชาชนมีฐานะยากจนและเป็นพื้นที่เป้าหมายของรัฐบาลที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวให้ดีขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้กลไกการบริหารของรัฐนี้กำลังเข้าไปดำเนินการทำให้รูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีลักษณะพิเศษไม่เหมือนรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น

ในขณะเดียวกันกระทรวงมหาดไทยก็ได้อนุมัติให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ช่วยปลัดจังหวัดไปช่วยปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยให้ได้ค่าตอบแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้น

สภาวะการสวมหมวก 2 ใบของข้าราชการส่วนภูมิภาคเหล่านี้ ทำให้มีภารกิจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเพิ่มเป็นทวีคูณและที่สำคัญก็คือข้าราชการส่วนภูมิภาคเหล่านี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับงานของหน่วยงานที่ตนสังกัดเป็นอันดับแรกเพราะอยู่ในฐานะที่ให้คนให้โทษได้ ในขณะที่งานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกลายเป็นงานรองไป

หากจะถามว่าถ้าให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาทำหน้าที่ในแบบเดียวกับนายกเทศมนตรีจะมีผลดีผลเสียอย่างไรหรือไม่ ในเรื่องนี้ก็คงต้องทำใจให้เป็นธรรมชาติว่าในเมื่อเราให้มีนายกเทศมนตรีที่มาจากสมาชิกสภาเทศมนตรีที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานเทศบาลได้ ก็แล้วทำไมจึงจะให้มียกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มาจากสมาชิกสภาจังหวัดที่ประชาชนเลือกตั้งเข้าบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่ได้

เท่าที่ผ่านมาส่วนกลางมองการกระจายอำนาจในมิติที่ว่าถ้ากระจายอำนาจออกไปมากแล้ว ส่วนกลางจะสูญเสียอำนาจหรือมีอำนาจลดน้อยลงไปอันเป็นการมองที่คลาดเคลื่อนจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นของไทยมาโดยตลอด แต่หากเรามองในอีกมิติว่าการกระจายอำนาจเป็นกระบวนการของการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างส่วนกลางส่วน-

ภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นโดยมีการพิจารณาว่า จะกระจายอำนาจการตัดสินใจในกิจกรรมใดในระดับ (degree) ใด เพราะการกระจายอำนาจสามารถกระทำได้โดยมีการควบคุมที่เหมาะสมจากส่วนกลางในกิจกรรมต่างๆ ในระดับที่แตกต่างกัน

การมีแนวคิดพื้นฐานร่วมกันในเรื่องการกระจายอำนาจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทยกับพรรคการเมืองบวกกับความจริงใจของทั้งสองฝ่ายจะช่วยให้การปกครองท้องถิ่นของไทยได้มีโอกาสพัฒนาไปได้อย่างมีทิศทาง และเร็วกว่าที่เป็นอยู่ อันจะเป็นฐานรากที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ความสำคัญกับการปกครองตนเองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ดังนั้น สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจก็คือคำว่า "ผู้ว่าราชการจังหวัด" ไม่เหมือนกับคำว่า "ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร" กล่าวคือถ้าเข้าใจความหมายของคำว่า "ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร" ว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นมาตั้งแต่เริ่มแรก ปัญหาที่มีความเข้าใจไม่ตรงกันก็คงจะไม่

อภิปรายผลการวิจัย

ในทัศนะของผู้วิจัย ในจังหวัดหนึ่ง ๆ ควรที่จะมีทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด (ที่มาจากการแต่งตั้ง) และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้ง) เนื่องจากเห็นว่าลักษณะการปกครองของไทยยังคงต้องมีระบบของความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นเอาไว้ตามแบบเดิม เพราะฉะนั้นหากกระทรวงมหาดไทยมีความจริงใจที่จะทำให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ก็ควรที่จะดำเนินการดังนี้

- 1) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจมากขึ้นเหมือนกับกรุงเทพมหานคร
- 2) จัดสรรงบประมาณให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มากขึ้น
- 3) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดูแลงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นระดับล่างด้วย เพื่อให้ได้รวมกันเป็นหน่วยเดียวกันเหมือนกับกรุงเทพมหานครในโอกาสต่อไป

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ยังเข้าใจไม่ตรงกัน ก็คือว่า เมื่อมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ในจังหวัดที่เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นแบบกรุงเทพมหานครแล้ว จะยกเลิกการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดนั้นเหมือนอย่างที่ทำในกรุงเทพมหานครได้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งมีอำนาจสูงสุดแต่เพียงผู้เดียวในจังหวัด ปัญหาข้อนี้ตอบได้ว่าคงจะยกเลิกการบริหารราชการส่วนภูมิภาคไม่ได้เพราะจะต้องมีหัวหน้าบริหารสูงสุดที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางอยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งอาจเรียกว่า "ข้าหลวงประจำจังหวัด" หรือ "ผู้ตรวจราชการแผ่นดิน" ก็ได้ ทำหน้าที่ประสานงานของรัฐบาลกลางที่ยังจะต้องทำต่อไปในพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป่าไม้ การสาธารณสุข การคมนาคม

และการศึกษาระดับสูงกว่าประถมศึกษาเป็นต้น ซึ่งกิจการเหล่านี้หลายอย่างในกรุงเทพมหานคร นั้นดำเนินการโดยกรมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ในกรุงเทพมหานครไม่มีองค์กรบริหารส่วนภูมิภาค ส่วนในต่างจังหวัดนั้นไม่มีหน่วยงานระดับกรมตั้งอยู่จึงต้องมีสำนักงานตัวแทนของกรมหรือของส่วนกลางไปตั้งอยู่ในจังหวัด เพราะที่จริงแล้ว ข้าราชการที่บริหารงานส่วนภูมิภาคก็คือตัวแทนของส่วนกลางนั่นเอง ซึ่งในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ หรือฝรั่งเศส เรียกสำนักงานของส่วนกลางที่ประจำอยู่ในพื้นที่นอกนครหลวงว่า field offices ซึ่งเทียบได้กับสำนักงานบริหารส่วนภูมิภาคของไทย ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า ควรจะจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารในส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างไร จึงจะไม่ขัดกับหลักการกระจายอำนาจการปกครองตนเองให้แก่ท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดได้กลายเป็นประเด็นปัญหาทางการเมืองที่มีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวางและจริงจังประเด็นปัญหาดังกล่าว ไม่อาจที่จะพิจารณาจากเพียงด้านใดด้านหนึ่งหรือเพียงหลักการใดหลักการหนึ่ง รวมทั้งไม่อาจที่จะพิจารณาจากเพียงความคิดเห็นของใครคนใดคนหนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง หากแต่ประเด็นปัญหาดังกล่าว คือ ปัญหาของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อโครงสร้างของประเทศโดยรวม (เป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน) ดังต่อไปนี้

1. ประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศ

ประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศติดยึดอยู่กับระบบราชการ และการปกครองโดยข้าราชการส่วนใหญ่ยังคงติดยึดอยู่กับระบบศักดินา โดยเฉพาะการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งข้าราชการกับประชาชนยังคงมีความสัมพันธ์กันแบบเจ้าขุนมูลนาย ความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่จึงไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากข้าราชการยังคงมีอิทธิพลในการชี้นำสังคมอยู่เป็นอย่างมาก ดังนั้น ข้าราชการส่วนใหญ่จึงไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด

2. โครงสร้างการปกครองของประเทศ

การพัฒนาการปกครองส่วนภูมิภาคไม่ได้เป็นไปในแนวทาง ที่จะลดบทบาทลงมาตามหลักการกระจายอำนาจ ตรงกันข้ามกลับเพิ่มความเข้มข้นและบทบาทของผู้บริหารในระดับจังหวัด ซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาคมากขึ้นกว่าเดิมเสียด้วยซ้ำไป เช่น การมอบอำนาจสั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมากกว่าเดิม การขยายหน่วยงานและการเพิ่มตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น ซึ่งการขยายฐานราชการส่วนภูมิดังกล่าว ก็เท่ากับว่าการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจยิ่งขยายตัวมากขึ้นและเป็นเพียงการตอบสนองความต้องการของข้าราชการโดยการเพิ่มตำแหน่งและอัตราเงินเดือนเสียมากกว่าอย่างอื่น ทำให้ระบบราชการส่วนภูมิภาคมีความ

ซ้ำซ้อนมากยิ่งขึ้นส่งผลให้การบริหารงานราชการเป็นไปอย่างล่าช้ายิ่งกว่าเดิม เพราะมีขั้นตอนมากมาย โดยเฉพาะการพัฒนาจังหวัดตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นการดำเนินการตามที่ส่วนกลางสั่งการมาแทบทั้งสิ้น หากแต่เกิดจากความต้องการของประชาชนภายในจังหวัดแต่อย่างใดไม่ จึงเห็นได้ชัดเจนว่าการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในปัจจุบันไม่ได้สนองตอบความต้องการของประชาชน หากแต่เป็นเพียงการกระทำเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บังคับบัญชาในส่วนกลางเสียมากกว่า ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะระบบความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคเป็นไปในรูปแบบการบังคับบัญชานั้นเอง

กรุงเทพมหานครเป็นแบบอย่างของราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีรูปแบบการกระจายอำนาจปกครองไปให้กับประชาชนที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะได้ยุบเอาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล ตลอดจนราชการบริหารส่วนภูมิภาคเข้ามารวมไว้เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นเดียวทำให้การบริหารราชการมีเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อนสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และสนองตอบความต้องการของประชาชนและท้องที่ในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความสำเร็จให้กับท้องถิ่นและเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนโดยตรง นอกจากนี้ยังเป็นการแบ่งเบาภาระราชการส่วนกลางลง ทำให้รัฐบาลกลางได้มีเวลาทำงานหลักที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมของชาติ โดยเฉพาะการเลือกตั้งผู้บริหารจะเป็นการสร้างผู้นำท้องถิ่นเพื่อเป็นผู้นำประเทศต่อไป อันเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการวางรากฐานทั้งตัวบุคคลและจิตสำนึกในทางการเมืองของประชาชนตั้งแต่ท้องถิ่นขึ้นมา ดังนั้น จึงมีการเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นมาบริหารงานในจังหวัด โดยเอาราชการบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล ที่มีอยู่เดิม ยุบมารวมกันจัดเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นแต่เพียงแห่งเดียว และจัดรูปแบบหรือโครงสร้างการปกครองทำนองเดียวกันกับกรุงเทพมหานคร

3. กฎหมายรัฐธรรมนูญ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการปกครองของแต่ละยุคสมัยจะสะท้อนสภาพการณ์ที่เป็นจริงออกมาโดย "บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ" กล่าวคือรัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร จะต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางการเมืองในขณะนั้น ดังนั้น เรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญ จึงต้องนำมาพิจารณาด้วยว่า การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองส่วนหนึ่ง จะมีผลเป็นการขัดแย้งต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งใช้กันอยู่ในปัจจุบันเพียงใด หรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากมีผู้กล่าวอ้างว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะทำให้เกิดเป็นรัฐอิสระขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญในมาตรา 1 ซึ่งบัญญัติ "ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้" หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว จึงเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เนื่องจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นปัญหาการบริหารราชการอย่างหนึ่งและมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ปัญหาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเป็นปัญหาของชาติ เพราะการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปกครองในลักษณะดังกล่าว จะก่อให้เกิดผลประทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

จากข้อสรุปของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้กล่าวถึงผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ที่ผ่านมาเกี่ยวกับข้อจำกัดของการพัฒนาในระยะยาวของประเทศว่าระบบราชการปรับตัวไม่ทันและไม่สนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากมีข้อจำกัดทั้งในด้านกำลังคน กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ระบบการบริหารและโครงสร้างองค์กรของรัฐ ซึ่งจะต้องมีการปฏิรูประบบอยู่อีกมาก โดยเฉพาะระบบการบริหารและโครงสร้างองค์กรของรัฐยังรวมศูนย์อยู่ในศูนย์กลางขาดการกระจายอำนาจหน้าที่รับผิดชอบไปยังส่วนภูมิภาค ท้องถิ่นและชนบทอย่างเพียงพอและเหมาะสม

สำหรับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ดังกล่าว ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า จะกระจายรายได้และการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยดำเนินนโยบายด้านการเงินการคลังที่จะสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังและงบประมาณไปสู่จังหวัดและท้องถิ่นมากขึ้น และมุ่งพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชนบทโดยมุ่งกระจายอำนาจการบริหารงานพัฒนา ไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่นด้วย

เมื่อพิจารณาแนวทางการกระจายอำนาจทางการคลัง งบประมาณ และอำนาจการบริหารงานพัฒนาไปสู่ท้องถิ่น ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ดังกล่าวแล้ว เห็นว่าสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจในทางปกครองให้กับท้องถิ่นทุกประการ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาอุปสรรคตามที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้กล่าวว่าเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศในระยะยาวแล้วยังเป็นการพัฒนาทางการเมือง และการปกครองในระบบประชาธิปไตยอีกด้วย ดังนั้นปัญหาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานครจึงไม่ขัดแย้งกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 แต่อย่างใดตรงกันข้ามกับเป็นแนวทางที่สอดคล้องต้องกันกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ที่มุ่งพัฒนาระบบราชการให้มีการปรับตัวทันและสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างดี

5. ความสอดคล้องกับนานาประเทศ

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ใช้ระบบการปกครอง โดยแบ่งการบริหารราชการออกเป็น 2 ส่วน คือ ราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเท่านั้น โดยเฉพาะประเทศแถบยุโรปด้วยแล้วเกือบทั้งหมดไม่มีผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ว่าราชการจังหวัดจังหวัดที่มาจากการแต่งตั้งยิ่ง

ประเทศอังกฤษไม่มีตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเลยคงมีแต่ราชการส่วนกลางและเทศบาลซึ่งเป็นราชการท้องถิ่น สำหรับประเทศฝรั่งเศสแม้จะมีผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ก็ไม่มีอำนาจหน้าที่อะไรมากมายส่วนใหญ่งทำหน้าที่เพียงเป็นผู้ประสานงานเท่านั้น ส่วนประเทศในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น ก็มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งจากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนว่าประเทศที่เจริญแล้วมีโครงสร้างการปกครองแตกต่างกับประเทศไทยค่อนข้างมาก กล่าวคือประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญกับราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเท่ากับว่ายังคงรวมศูนย์กลางสั่งราชการไว้ที่ส่วนกลางอยู่นั่นเอง และถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่นอยู่บ้าง ก็เป็นลักษณะครั้ง ๆ กลาง ๆ ไม่เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจที่แท้จริง ทำให้ต่างประเทศมองว่าประเทศไทยยังไม่ได้มีการพัฒนาระบบการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามการที่ประเทศไทยจะมีราชการส่วนภูมิภาคก็ไม่ใช่ว่าเรื่องแปลกประหลาดอะไรเพราะระบบการเมืองการปกครองของประเทศใด จะมีรูปแบบหรือโครงสร้างอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมประเพณีและการพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น ซึ่งมีที่มาแตกต่างกัน โดยเฉพาะประเทศไทยในยุคสมัยตอนต้นที่ต้องการสร้างชาติให้เป็นรัฐประชาชาติด้วยแล้ว เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการส่วนภูมิภาค เพื่อทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาให้กับราชการส่วนกลางในทางปกครองทั้งนี้เนื่องจากมีความจำเป็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง การภาษีอากร การคมนาคม และการสื่อสาร เป็นต้น

6. ทศนคติของข้าราชการประจำฝ่ายปกครองและประชาชน

ในปัจจุบันข้าราชการฝ่ายปกครองถือว่าเป็นผู้กุมอำนาจ หรือผูกขาดอำนาจในการปกครองส่วนภูมิภาคมากที่สุดตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าต้องสังกัดกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น นอกจากนั้นข้าราชการฝ่ายปกครองยังเข้าไปมีบทบาทครอบงำในการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นบางประเภทดังนั้น หากจะต้องมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดข้าราชการฝ่ายปกครองจึงเป็นกลุ่มบุคคลเดียวที่จะต้องสูญเสียอำนาจ และผลประโยชน์มากที่สุดและเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปว่าข้าราชการฝ่ายปกครองในกระทรวงมหาดไทยส่วนใหญ่คัดค้านการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดตลอดมา

สำหรับประชาชนนั้นเดิมการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชน เป็นเรื่องที่รัฐส่วนกลางเป็นผู้ให้ส่วนประชาชนเป็นเพียงผู้รับ ทั้งนี้ โดยรัฐถือว่าอำนาจปกครองเป็นอำนาจของรัฐส่วนกลางที่มีอยู่เหนือชุมชน ดังนั้นการกระจายอำนาจการปกครองของไทยเราในอดีต จึงเป็นการกระจายจากเบื้องบนไปสู่เบื้องล่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับอำเภอใจของผู้มีอำนาจปกครองในขณะนั้นว่าจะให้อำนาจอะไรบ้างกับประชาชน ผลที่ตามมาก็คือ ความเคยชินในการผูกตืดยึดอำนาจในระบบการปกครองแบบรูปเดิมๆ ทั้ง ๆ ที่ระบอบการเมืองและการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็น

ระบอบประชาธิปไตยไปแล้วก็ตาม และทุกครั้งที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลไกการปกครอง ผู้ปกครองเท่านั้นที่จะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจว่าประชาชนมีความพร้อม หรือไม่ที่จะรับอำนาจปกครองไปดำเนินการ ฉะนั้นการปกครองของไทยจึงไม่พัฒนาขึ้นเท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากไม่ได้ลำดับรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

เมื่อพิจารณาในด้านของประชาชนแล้วเห็นได้ว่า ในปัจจุบันประชาชนได้มีการตื่นตัวทางการเมือง และทางปกครองในระบบประชาธิปไตยสูงพอสมควร จะเห็นได้จากการใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส.ที่ผ่านมา มีแนวโน้มสูงขึ้นทุก ๆ ครั้ง ประชาชนได้มีการเรียกร้องใช้สิทธิต่าง ๆ มากมายหลายรูปแบบ รวมทั้งการร้องเรียนร้องทุกข์ต่อผู้ที่มีความไม่เป็นธรรมในระบบราชการหลายครั้งหลายหน โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดประเด็นปัญหาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นมา จะเห็นได้ว่ามีกลุ่มชมรมหรือบุคคลแสดงความคิดเห็นในรูปของการสัมภาษณ์ บทความวิชาการ การเสวนาและสัมมนากันอย่างกว้างขวางมากมาย ซึ่งจากการประเมินเสียงสะท้อนของประชาชนพอสรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น ทุกที่ ดังนั้นเพื่อสนองตอบกระแสความต้องการของประชาชน รัฐควรที่จะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่เดิม ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาการปกครองจากฐานล่างขึ้นมาสู่เบื้องบนและหรือจากฐานกลางไปสู่เบื้องสูงและเบื้องล่างไปพร้อม ๆ กัน

8. ปัจจัยความพร้อมในการเลือกตั้งและเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยความพร้อมของประชาชนในการเลือกตั้งและปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณเป็นปัจจัยที่ได้มีการยกขึ้นมากล่าวอ้างกันเป็นอย่างมากในการคัดค้านการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด

การกล่าวอ้างว่าประชาชน ยังไม่มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการปฏิเสธการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นด้วยข้ออ้างเดิม ๆ ที่กระทำมาอย่างได้ผลในอดีตแท้จริงผู้ที่ไม่พร้อมนั้น ก็คือข้าราชการฝ่ายปกครองที่ไม่พร้อมจะลดอำนาจและผลประโยชน์ของตนเองเสียมากกว่า และถ้าหากเห็นว่าประชาชนไม่พร้อมแล้ว เหตุใดจึงให้ประชาชนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาเป็นรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีได้ดังนั้นข้อกล่าวอ้างดังกล่าวจึงเลื่อนลอยขัดต่อเหตุผลในตัวของมันเองและถ้าจะถามต่อไปว่าเมื่อไรถึงจะพร้อม ก็ไม่มีผู้ใดเป็นผู้ตัดสินใจและให้คำตอบได้ในที่สุดยิ่งกว่านั้นน่าจะกล่าวได้ว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการพัฒนาหรือการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นอย่างเร่งด่วนการปฏิรูปฯ จะเกิดขึ้นได้ไม่ใช่กล่าวอ้างแต่เพียงว่าประชาชนยังไม่พร้อม แต่จะต้องอาศัยการนำของรัฐบาล และความจริงใจของข้าราชการฝ่ายปกครองเป็นหลักโดยไม่เห็นแก่อำนาจของตนเอง เพราะในอดีตที่ผ่านมาถึง 95 ปี ของการสถาปนาการปกครองท้องถิ่น แทนที่ข้าราชการฝ่ายปกครองจะได้พัฒนาการปกครองท้องถิ่นให้ขยายตัว และมีบทบาทมากขึ้น องค์กรดังกล่าวกลับอ่อนแอลง ในทางตรงกันข้าม การปกครองส่วนภูมิภาคกลับขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้ง ก็เท่ากับว่าการปฏิรูประบบราชการที่ผ่านมา ได้เน้น

การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งขัดกับหลักการปกครองตนเองอันเป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอย่างที่สุด

การที่เกรงกลัวว่า ผู้มีอิทธิพลจะซื้อเสียงเข้ามาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาตินั้น เห็นว่าข้อกล่าวอ้างดังกล่าวมีน้ำหนักรับฟังน้อยและถือว่าเป็นการดูถูกสติปัญญาของประชาชน โดยเฉพาะประเด็นการซื้อเสียงนั้นเป็นเพียงข้อบกพร่องอย่างหนึ่งในทางปฏิบัติของระบบเลือกตั้งที่รัฐควรมหามาตรการควบคุมแก้ไขให้หมดสิ้นไป มากกว่าที่จะยกเอามาเป็นหลักการที่จะไม่ใช้ระบบเลือกตั้ง มิฉะนั้นแล้วก็ไม่ควรที่จะจัดให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. ขึ้นมาทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติในระดับชาติ หากจะยอมรับกันว่าระบบแต่งตั้งดีกว่าระบบเลือกตั้ง ดังนั้น ข้ออ้างดังกล่าวจึงเป็นการมองไปที่ปัญหาในเชิงปฏิบัติเพียงจุดเดียว แต่ไม่ได้มองไปในภาพรวมว่า ระบบการเลือกตั้งดีหรือไม่ดีในระบอบประชาธิปไตยอย่างไร ซึ่งเรากลับเห็นว่า การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นเรื่องที่ประชาชนได้เลือกเอาคนที่รู้ปัญหามาแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างตรงประเด็นที่สุด โดยประชาชนยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับบุคคลที่ตนเองเลือกเข้ามา มากกว่าข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลางเสียอีก และเมื่อใดก็ตามที่การบริหารงานไม่ได้กระทำเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว ประชาชนก็สามารถเปลี่ยนแปลง และถอดถอนได้เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป แต่ถ้าเป็นข้าราชการซึ่งได้รับการแต่งตั้งประชาชนก็ไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ เพราะไม่มีอำนาจโดยตรง หนึ่ง แม้อาจจะมีผู้มีอิทธิพลซื้อเสียงหลุดเล็ดลอดเข้าไปเป็นผู้บริหารได้อยู่บ้างก็ตาม ก็มีใช้ว่าจะบริหารงานได้ตามอำเภอใจโดยปราศจากการกำกับควบคุมของระบบราชการ และถ้ามีการบริหารงานขัดต่อกฎหมายนโยบายของรัฐบาลมติดคณะรัฐมนตรี หรือสร้างความเสียหายให้กับท้องถิ่นหรือประเทศชาติเมื่อใดราชการส่วนกลางก็สามารถที่จะตรวจสอบและยับยั้ง หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรได้ ภายใต้ระบบการควบคุมกำกับดูแลที่สามารถสร้างขึ้นมาได้ด้วยระบบของกฎหมาย

ปัญหาที่บางจังหวัดมีรายได้ไม่เพียงพอ ในการบริหารงาน เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีการหยิบยกขึ้นมาว่าจะเป็นอุปสรรคในการบริหารงาน หากจะต้องมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเห็นว่า ถ้ายอมรับในหลักการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดให้ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารงานในจังหวัด ดังรูปแบบของกรุงเทพมหานครแล้ว ในทางงบประมาณและการพัฒนา รัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจการคลัง งบประมาณและอำนาจบริหารงานพัฒนาไปสู่ท้องถิ่นมากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งจะต้องปรับปรุงกฎหมายภาษีอากร กระจายอำนาจการจัดเก็บและใช้ภาษีท้องถิ่นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ก็สามารถจะแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคดังกล่าวได้โดยไม่ยากนัก นอกจากนั้นรัฐไม่ควรเกรงกลัวว่าเมื่อแบ่งสรรเงิน หรือกระจายอำนาจไปดังกล่าวแล้ว รัฐจะไม่มีเงินบริหารประเทศ เพราะเมื่อโอนเงินไปให้ท้องถิ่นแล้ว การงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันกันก็ต้องติดตามไปด้วย โดยงานของรัฐส่วนกลางที่มีแต่เดิมก็ต้องลดน้อยลงไปด้วยอยู่ในตัว

การที่รัฐบาลกลาง กับผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีต่างพรรคการเมืองกัน จะส่งผลกระทบต่อเกิดความขัดแย้งกันมากยิ่งขึ้นหรือไม่นั้น เราเห็นว่า การที่ผู้บริหารส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นสังกัดต่างพรรคการเมืองกัน กลับเป็นผลดีเสียด้วยซ้ำไป เพราะทำให้เกิดการคานและดุลอำนาจกัน การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเหตุผลในทางบริหารหรือการปกครอง ก็จะทำให้ประชาชนรับทราบและตรวจสอบกันได้ในการเมือง ซึ่งจะเป็นผลดีกับระบบเลือกตั้ง และเป็นการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองให้กับประชาชน โดยเฉพาะการขัดแย้งทางความคิดถือกันว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หนึ่ง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด จะส่งผลให้พรรคการเมืองต้องพิถีพิถันในการคัดเลือกตัวผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเพื่อสร้างผลงานอันเป็นการสร้างภาพพจน์ตลอดจนชื่อเสียงให้กับพรรคการเมือง เพื่อปูพื้นฐานในการเลือกตั้งในระดับชาติต่อไป จึงเห็นว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนได้เรียนรู้หลักการปกครองตนเองด้วยของจริง ในทางปฏิบัติแล้วยังเป็นการพัฒนาระบบพรรคการเมืองให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นกว่าเดิมอีกทางหนึ่งด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย